

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása

Szabó Árpád

[https://hu.wikipedia.org/wiki/Szab%C3%B3_%C3%81rp%C3%A1d_\(politikus\)](https://hu.wikipedia.org/wiki/Szab%C3%B3_%C3%81rp%C3%A1d_(politikus))

(Erzsébetváros, 1878. december 31. – Rákoshegy, 1948. július 31.) magyar politikus (FKgP), miniszter.

Életpályája

Apja útmester volt. Tanulmányait Brassóban, Déván és Budapesten végezte. Polgári iskolai tanári oklevelet szerzett. 1901-től a mezőberényi polgári iskolában tanított. 1906-tól a nyugalomba vonulásáig, 1924-ig ő volt az iskola igazgatója. 1914-től aktív szerepet játszott Mezőberény községében. 1918. november 14.-től a helyi Nemzeti Tanács elnöke volt. 1929-ben egyik kidolgozója volt az ellenzéki beállítottságú birtokos parasztság követeléseit összegző ún. mezőberényi programnak. 1930-ban a Független Kisgazdapárt (FKgP) alapító tagja. 1934-ben a FKgP listáján beválasztották Békés vármegye törvényhatósági bizottságába. 1945. január 31.-től a mezőberényi Nemzeti Bizottság elnöke volt. Ezután kapcsolódott be az országos politikai életbe: 1945. augusztus 20.-tól a FKgP Politikai Bizottságának tagja lett. 1945 és 1947 között nemzetgyűlési, 1947-48-ban országgyűlési képviselő volt. Szabó 1946. szeptember 7.-től töltötte be a kisgazdapárti képviselőcsoport elnökének tisztét. Ő lett 1947-48-ban a párt ügyvezető alelnöke, majd 1948-ban társelnöke. Szabó a kommunista párt hű szövetségesének számított: 1947 nyarán ő vezényelte le a kisgazdapárton belüli „tisztogatást”, azaz a párt jobboldali és centrum szárnyához tartozó vezetők eltávolítását. Nagy Ferenc miniszterelnök lemondása és emigrációba kényszerítése után, 1947. június 4.-től a párttagságot felülvizsgáló tisztogatóbizottság tagja. Varga Béla házelnök emigrálása után, 1947. július 4.-től 25.-ig ő töltötte be a Nemzetgyűlés elnöki tisztét. 1947. augusztus 31.-én a párt országos listáján újra képviselő lett, szeptember 16.-tól október 2.-ig az Országgyűlés alelnöke. 1947. szeptember 24.-től 1948. április 16.-ig földművelésügyi miniszter a második Dinnyés-kormányban. 1947. szeptember 24.-től december 31.-ig a közellátásügyi miniszteri feladatokat is ellátta. 1947. szeptember 12.-től 1948. április 17.-ig az FKGP ügyvezető alelnöke, majd április 17.-től a párt társelnöke. 1947. márciustól 1948 tavaszáig a Magyar Parasztszövetkezet felügyelőbizottsági tagja. 1947. szeptember 24.-től 1948. április 16.-ig földművelésügyi miniszter, továbbá 1947. szeptember 24.-től egyidejűleg 1947. december 31.-ig közellátásügyi miniszter volt.

Halálának hírért a házelnök 1948. augusztus 2-án jelentette be, egyben javasolta az emlékének jegyzőkönyvben való megörökítését.

Mezőberényben utca viseli a nevét (a hajdani „magyar gát”) a Szarvasi út és a Vasút utca között.

Díjai, elismerései

Magyar Köztársasági Érdemrend nagykeresztje (1947)

Kossuth Érdemrend I. osztály (1948)

"Mezőberényért" posztumusz kitüntetés (2016)

Elismerések Mezőberényben.

http://hir6.hu/cikk/124953/elismeresek_mezoberenyben

Szabó Árpád Gyula tanár, iskolaigazgató, kispap, majd 1947. szeptember 24.-től 1948. április 16.-ig **földművelésügyi miniszter**, 1947. szeptember 24.-től egyidejűleg 1947. december 31.-ig **közellátásügyi miniszter** volt. A Független Kisgazdapárt 1947-ben nemzetgyűlési elnökké választott egyik alapító, Szabó Árpádnak neve Mezőberény történetével kapcsolódott egybe. Ő volt az, aki a frissen alapított polgári iskolát másfél évtized alatt 350 diáknak otthont adó nagy intézménnyé fejlesztette. Nevéhez nem csak az új épület, a korszerű iskola megteremtése köthető, ő és munkatársai a tradicionális helyi paraszti társadalomnak új szocializációs mintát adtak, melyben az iskoláztatásnak, a műveltségi tőke megszerzésének már jelentős szerepe volt. Az iskola fejlődésével párhuzamosan gyarapodtak közéleti funkciói. 1929-ben negyedmagával a paraszti követeléseket, összegző programot tett közzé. A később, "mezőberényi programként" számon tartott dokumentumban követelték a titkos választójogot, a progresszív adózást, az ingyenes oktatást, a közigazgatás egyszerűsítését és óvatos földreformtörekvések mellett a kartellek megrendszabályozását, bank- és uzoratorvényt. Az 1930-ban Békésen megalakult új párt tágabb vezetésnek **Szabó Árpád** aktív tagja lett. Az 1945-ös kispap párti választási győzelmet követően képviselői mandátumot szerzett, majd 1946 őszén a párt frakciójának vezetőjévé nevezték ki, 1947 júliusában a nemzetgyűlés elnökévé, a '47-es választások után földművelésügyi miniszterré nevezték ki. **Szabó Árpád** emberi nagyságát mutatja, hogy mezőberényiek százait szabadított meg a kényszermunka poklától. 1948. július 31-én hunyt el. Emléke Mezőberényben ma is eleven: szobra ott áll az egykori iskolája előtt. Szabó Árpád posztumusz kitüntetését hozzátartozója, Földesi István vette át.

Kollárné Hegedűs Vanda;

MEZŐBERÉNYI NÉMET SZÁRMAZÁSÚAK JÓVÁTÉTELI MUNKÁIN A SZOVJETUNIÓBAN 1945-1947 KÖZÖTT

http://www.sulinet.hu/oroksegtar/data/magyarorszagi_nemzetisegek/nemetek/malenkij_robot/pages/008_Mezoberenyi_nemet.htm

.....A mezőberényi Nemzeti Bizottság elnöke a későbbi földművelésügyi miniszter, **Szabó Árpád** lett, aki 1930-ban a Független Kisgazdapárt alapító tagja volt. 1901-től a mezőberényi polgári iskola tanára, 1906-tól pedig az igazgatója volt egészen nyugalomba vonulásáig. Aktív szerepet játszott Mezőberény, a megye és az ország közéletében. A munkaszolgálatosok hozzátartozói folyamatosan kérvényeket, beadványokat nyújtottak be az illetékes hatóságoknak. **Szabó Árpád** közbenjárására végül 448-an 1947. július 29-én hazatérhettek..."

Szabó Árpád Gyula, méltatás - Mezőberény

http://www.mezobereny.hu/assets/img_feltoltott/files/Szab%C3%B3%20%C3%81rp%C3%A1d%20Gyula%20m%C3%A9ltat%C3%A1s.pdf

Szabó Árpád Gyula

†

Szabó Árpád Gyula tanár, iskolaigazgató, kisgazda politikus, majd 1947. szeptember 24-től 1948. április 16-ig földművelésügyi miniszter, 1947. szeptember 24-től egyidejűleg 1947. december 31-ig közellátásügyi miniszter volt.

A későbbi politikus társ, Erdős Norbert így jellemezte **Szabó Árpád** tevékenységét: "Vannak olyan személyiségek, akiknek neve, bármilyen magas pályát futottak is be, elválaszthatatlanul összekapcsolódik egy kisebb közösség, például egy város sorsával. A Független Kisgazdapárt 1947-ben nemzetgyűlési elnökké választott egyik alapítójának, **Szabó Árpádnak** neve Mezőberény történetével kapcsolódott egybe. **Szabó Árpád** matematika-fizika szakos polgáriskolai tanárként, húszéves korában került Mezőberénybe. Az akkori idők kulcskérdése volt, hogy a település paraszti és kisiparos kiskereskedői rétegei meg tudják-e teremteni önmaguk számára a szükséges, nagyjából gyakorlati jellegű műveltség megszerzésének feltételeit; s képesek lesznek-e a maguk politikai érdekeit megjeleníteni és érvényesíteni a magasabb fórumokon. **Szabó Árpád** mindkét kérdés megoldásában meghatározó szerepet vállalt. Ő volt az, aki a frissen alapított polgári iskolát másfél évtized alatt 350 diáknak otthont adó nagy intézménnyé fejlesztette.

Nevéhez nem csak az új épület, a korszerű iskola megteremtése köthető, ő és munkatársai a tradicionális helyi paraszti társadalomnak új szocializációs mintát adtak, melyben az iskoláztatásnak, a műveltségi tőke megszerzésének már jelentős szerepe volt. Az iskola fejlődésével párhuzamosan gyarapodtak közéleti funkciói: a helyi képviselőtestület tagjaként, tekintélyének köszönhetően évtizedeken át meghatározó személyisége volt a község életének. Ám 1920-as évek közepe felé már fontosabbnak ítélte a politikát. Első lépésként a maga függetlenségét teremtette meg: 1924-ben lemondott iskolaigazgatói posztjáról és a tanítástól is megvált, földet vásárolt, és intenzív zöldség-, gyümölcskertészetet létesített és az országos politika színpadára lépett. A válság különösen nehéz helyzetbe hozta azt a paraszti réteget,

amely a korábbi jó években hitelekre támaszkodva modernizálta gazdaságát. 1929-ben negyedmagával a paraszti követeléseket, összegző programot tett közzé. A később, "mezőberényi programként" számon tartott dokumentumban követelték a titkos választójogot, a progresszív adózást, az ingyenes oktatást, a közigazgatás egyszerűsítését és óvatos földreformtörekvések mellett a kartellek megrendszabályozását, bank- és uzoratorvényt. Az 1930-ban Békésen megalakult új párt tágabb vezetésnek **Szabó Árpád** aktív tagja lett. Az 1945-ös kiskgazdapárti választási győzelmet követően képviselői mandátumot szerzett, majd 1946 őszén a párt frakciójának vezetőjévé nevezték ki, 1947 júliusában a nemzetgyűlés elnökévé, a '47-es választások után földművelésügyi miniszterré nevezték ki. Személye iránti tisztelet megnyilvánulása az 1947-ben kapott Magyar Köztársasági Érdemrend nagykeresztje kitüntetés, majd 1948-ban Kossuth Érdemrend I. osztály. **Szabó Árpád** emberi nagyságát mutatja, hogy mezőberényiek százait szabadított meg a kényszermunka poklától, a mindennapi megaláztatástól, az éhhaláltól, hogy néhányuk sorsát továbbra is figyelemmel kísérte, segítette. Politikai rátermettségét pedig a deportáltak szabadításának már-már anekdota számba menő története mutatja.

Nem sokkal miniszterré történt kinevezése után gyógyíthatatlan betegség támadta meg és 1948. július 31-én hunyt el. Emléke Mezőberényben ma is eleven: szobra ott áll az egykori iskolája előtt."

A város nagyrabecsülésének kifejezéseként, Mezőberény elismertségeért, az itt élők érdekében tett erőfeszítései, valamint a magyar politika alakításában betöltött szerepe alapján Mezőberény Város Önkormányzati Képviselő-testülete 2016. évben néhai **Szabó Árpádnak** „Mezőberényért” posztumusz kitüntetést adományoz.

Szabó Gyula Árpád

Békésmegyei fejek. 1929. Békéscsaba: Corvina ny., 1929.

Nyug. polg. iskolai igazgató

1878-ban született Erzsébetvárosban. Középiskolai tanulmányait Brassóban, a tanárképzőt pedig Déván végezte. 1898-ban polgári iskolai tanár lett, 1906-tól pedig, mint igazgató működött 1925-ig. amikor nyugdíjba vonult. Szerkesztője volt a helyi lapnak és tevékeny tagja az összes kulturális és társadalmi egyesületeknek.

Megemlékezés Szabó Árpád kiskgazda politikusról.

https://library.hungaricana.hu/hu/view/BekesMegyeiNepujzag_2004_02/?query=szab%C3%B3%20%C3%A1rp%C3%A1d%20mez%C5%91ber%C3%A9ny&pg=201&layout=s

.... **Szabó Árpád** Mezőberényt és térségét képviselte, ezen belül szívügye volt az iskolázási reform bevezetése, valamint részese volt a szövetkezeti törvény

előkészítésének is. Szabó Árpád csendes természetű ember volt, aki csak akkor szólalt fel a parlamentben, ha fontos mondandója volt. Szerették őt, figyeltek rá, volt hitele a hallgatóság előtt. Emlékszem, mennyire nyugtalanították az akkori földreform körüli törvénytelenések és igazságtalanságok. Olyan politikus volt, aki nemcsak a választókerületében foglalkozott az emberek problémáival, hanem az országot is járta..."

Kinevezések

https://library.hungaricana.hu/hu/view/BekesmegyeiKozlony_1906_2/?query=szab%C3%B3%20%C3%A1rp%C3%A1d%20mez%C5%91ber%C3%A9ny&pg=159&layout=s

„A kultuszminiszter... Szabó Árpádot pedig a mezőberényi polgári fiúi és leányiskolához igazgatóvá kinevezte.”

Borellenőrző bizottságok a megyében.

https://library.hungaricana.hu/hu/view/BekesmegyeiKozlony_1924_4/?query=szab%C3%B3%20%C3%A1rp%C3%A1d%20mez%C5%91ber%C3%A9ny&pg=120&layout=s

„A békési járás borellenőrző bizottsága: elnök: dr. Török Gábor ügyvéd, tagok: Tyehlár Endre ny. járási számvevő és Morvay Mihály földbirtokos, békési lakosok, Szabó Árpád ny. polg. iskolai igazgató mezőberényi és Szentandrassy Pál ny. elemi iskolai tanító, köröstarcsai lakosok.”

A hadikölcsönkötvények nosztrifikálásának előmunkálatai.

https://library.hungaricana.hu/hu/view/Korosvidek_1921_04-06/?query=szab%C3%B3%20%C3%A1rp%C3%A1d%20mez%C5%91ber%C3%A9ny&pg=98&layout=s

„A hadikölcsönkötvények nosztrifikálásának előmunkálatai vármegyénkben most indulnak meg. Az alispán a nosztrifikálást előkészítő bizottságok elnökeit tegnap kelt rendeletével nevezte ki. A rendelet szerint az elnökök a következők... Szabó Árpád polg. isk. igazgató Mezőberényben...”

A normal status súlyos zavarokat támaszt a községi ügyvezetésben.

https://library.hungaricana.hu/hu/view/Bekes_1936/?query=szab%C3%B3%20%C3%A1rp%C3%A1d%20mez%C5%91ber%C3%A9ny&pg=46&layout=s

„Szabó Árpád (Mezőberény) felszólalásában teljes részletességgel ismertette a normal status következtében beállott helyzetet. A kisgyűlés tagjai meglepetve hallgatták, hogy Mezőberényben a tisztviselői létszám csökkentésével a munka annyira megszorodott, hogy azt a tisztviselők képtelenek maguk elvégezni, s mivel a normal status nem engedi meg, hogy a községek költségvetésük terhére újabb tisztviselőket alkalmazzanak, saját fizetésükből tartanak kiegészítő munkaerőket, tehát Mezőberényben a tisztviselők fizetik a tisztviselőket. Szabó Árpád további fejtegetése során reámutatott arra, hogy a 14 ezer lakosú Mezőberény község

ügyvezetését 14 statusbeli tisztviselő végzi, ami, tekintve a közigazgatás komplikáltságát és az ügydarabok nagy számát, egészen abszurd helyzetet teremt."

Sírhelye.

<http://nori.gov.hu/nemzeti-sirkert/mezobereny/varosi-koztemeto/szabo-arpad/299>

Városi köztemető, Mezőberény. Parcella, Szakasz, Sor, Sír: H8, N/A, 6, 11

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett

Szabó Árpád Gyula nem Mezőberényi származású - születésű volt, azonban mezőberényivé lett. Az újonnan fölépült Polgári Iskolában volt tanító, 1901-től egészen 1906-ig. 1906-tól a nyugalomba vonulásáig, 1924-ig pedig ő volt az iskola igazgatója. Nevéhez köthető az iskola felfejlesztése, mind oktatási mind pedig dologi szinten. Ez alatt az idő alatt több közéleti funkciót is betöltött. Próbálta a mezőberényi lakosok életminőségének javítását, mind kulturális mind pedig gazdasági szinten. 1929-ben már programot tesz közé a parasztság követeléseiről és 1930-ban a Békésen megalakuló helyi Kisgazdapárt-ba be is lép, és aktív vezetőségi tagja lesz. Amikor a párt mandátumot szerez a Parlamentben (1945) képviselő, majd frakcióvezető és 1947-ben Földművelésügyi Miniszter lesz. Mezőberény iránti tenni akarását folyamatosan fenntartja, és próbálja segíteni a megyei, és még inkább a mezőberényi parasztságot. A mezőberényi emberek legfőképpen a „málenkij robot”-ra elhurcoltak, - ő általa történő -hamarabbi hazajutására emlékeznek legjobban. A szájhagyomány szerint miniszterként, mezőberényi vadászatra hívott meg több magas beosztású szovjet vezetőt (katonatisztek, miniszterek) akik a határban járva látták, hogy a földeken nagyszámú asszony és gyerek dolgozik. Kérdésükre Szabó Árpád elmondta, hogy a lakosság férfitagjainak nagy része szovjet bányákban dolgozik jóvátételi munkán. Ekkor vetődött föl benne, hogy talán ezeken a „vendégvadászokon” keresztül - hisz saját szemükkel látták mekkora sanyarúság, és munkáskészhiány van - el lehetne intézni, az elhurcoltak mielőbbi hazahozatalát. A gondolatot tett követte, és végül született egy megállapodás, amely alapján a mezőberényi elhurcoltak (csak a mezőberényiek!) pár ember kivételével, hazajöhettek a munkatáborokból.

Születésének 125. évfordulóján megemlékezést tartottak a Berény szállóban, ahol egy volt kisgazdapárti politikustársa beszélt róla. Háza az Ady Endre utcán volt és ma is áll, sírja a Köztemető bejáratától nem messze található. A volt Polgári iskolája előtt 2006-ban avatták fel a mellszobrát, és nevét városunk egyik utcája is őrzi. Állami kitüntetései után városunk 2016-ban „Mezőberényért” posztumusz kitüntetéssel jutalmazta, melyet ma is élő rokona vehetett át. E mellett a kitüntetés mellett - Mezőberényért és lakosságáért végzett munkája elismeréseként - **Szabó Árpád**

Gyula megérdemli, hogy a "Szabó Árpád Gyula, tanító, iskolaigazgató, politikus." c. javaslat alapján, neve bekerüljön a Települési Értéktárba.